

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Bukana ya tataiso ya PAIA le POPIA

Ho ya ka

**Karolo ya 14 ya Molao wa 2 wa 2000 wa Kgothalletso/Phahamiso ya phihlello ya
tihakisoleseding (Jwalo ka ha o lokisitswe)**

Le

**Ho sebitsana le ditlhoko tsa Molao wa Tshireletso ya Tihakisoleseding ka Motho, 2013 (Molao
wa 4 wa 2013) POPIA**

**E phatlaladitswe ke Lefapha la Thuto la Kapa Botjhabela
Steve Vukile Tshwete Education Complex
Zone 6, Zwelitsha**

**Private Bag X0032
BHISHO
5606**

**Dikopi tsa phatlalatso ena di ka fumaneha ho tswa ho
Botsamaisi: Kgokahano le Metjha ya Ditaba
Lefapha la Thuto la Kapa Botjhabela
Mohala: 040 608 4777
Imeili: Malibongwe.Mtima@ecdoe.gov.za**

**LETSATSI LA POKELLO: 07 Phupjane 2023
LETSATSI LA POELETSO: 07 Phupjane 2024**

DIKAHARE

1. Lethathamo la diakeronimi le dikgutsufatso
2. Sepheo sa bukana ya tataiso ya PAIA
3. Ponelepele, Thomo le Boleng ba Lefapha la Thuto la Kapa Botjhabela
4. Ho thehwa ha Lefapha la Thuto la Kapa Botjhabela
5. Dintlha tsa kgokahano bakeng sa Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding wa ECDOE
6. Tlhaloso ya ditharollo tsohle tse teng mabapi le ketso kapa ho hloleha ho nka boohato ke ECDOE
7. Tataiso ya ho sebedisa PAIA le mokgwa wa ho fumana phihlello ho tataiso
8. Ditlhaloso tsa ditaba tseo mokgatlo o tshwereng direkoto tsa tsona le dihlopha tsa direkoto tse bolokiweng ke ECDoE
9. Dihlopha tsa direkoto tsa ECDoE tse fumanehang ntle le hore motho a kope phihlello.
10. Tshebetso ya Kopo le Ditefiso tse lefuwang
11. Ho kenya letsoho ha setjhaba ho thehweng ha leano kapa tshebediso ya matla kapa tshebetso ya mesebetsi ya ECDoE
12. Tshebetso ya tlhahisoleseding ya motho
13. Ditokelo tsa monga ditaba
14. Ho fumaneha ha bukana ya tataiso
15. Ntjhafatso ya bukana ya tataiso

1. LETHATHAMO LA DIAKRONIMI LE DIKGUTSUFATSO

1.1	“CEO”	Moofisiri wa Phethahatso
1.2	“DIO”	Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahiso Leseding;
1.3	“IO”	Moofisiri wa Tlhahisoleseding;
1.4	“Minister”	Letona la Toka le Ditshebeletso tsa Tokiso;
1.5	“PAIA”	Molawana wa 2 wa 2000 wa Phahamiso ya Phihlello ho Tlhahisoleseding (jwalo ka ha o lokisitswe);
1.6	“PFMA”	Molawana wa 1 wa 1999 wa Tsamaiso ya Ditjhelete tsa Setjhaba jwalokaha o lokisitswe
1.7	“POPIA”	Molawana Wa 4 wa 2013 wa Tshireletso ya Tlhahisoleseding ya Motho;
1.8	“Regulator”	Molaodi wa Tlhahisoleseding.
1.9	“ECDoE”	Lefapha la Thuto la Kapa Botjhabela
1.10	“SAQA”	Bolaodi ba Mangolo a Thuto Aforika Borwa
1.11	“NSFAS”	Sekema sa Naha sa Thuso ya Ditjhelete ho baithuti
1.12	“SETA”	Baetapele ba Lekala la Thuto le Kwetliso

2. SEPHEO SA BUKANA YA TATAISO YA PAIA

Bukana ena ya tataiso ya PAIA e molemo ho setjhaba ho-

- 2.1 hlahloba mofuta wa direkoto tse seng di ntse di fumaneha ho (Lefapha la Thuto la Kapa Botjhabela le boletsweng mona e le ECDOE), ntle le tlhokeho ya ho fana ka kopo e hlophisitsweng ya PAIA;
- 2.2 ba le kutlwisiso ya mokgwa wa ho etsa kopo ya phihlelo ya rekoto ya ECDoE
- 2.3 fumana dintlha tsohle tse amehang tsa batho ba tla thusa setjhaba ka direkoto tseo ba rerang ho di fihlella;
- 2.4 tseba ditharollo tsohle tse fumanehang ho ECDoE mabapi le kopo ya phihlelo ya direkoto, pele o eya ho molaodi kapa makgotla;
- 2.5 tlhaloso ya ditshebeletso tse fumanehang ho tswa ho ECDoE le mokgwa wa ho fihlella ditshebeletso tseo;
- 2.6 tlhaloso ya tataiso ya ho sebedisa PAIA, jwalo ka ha e ntjhafaditswe ke Molaodi le mokgwa wa ho fumana phihlelo ho yona;
- 2.7 haeba mokgatlo o tla sebetsana le ditaba tsa motho, sepheo sa ho sebetsana le tlhahisoleseding ya botho le tlhaloso ya dihlopha tsa bao ditaba di leng ka bona le ya tlhahisoleseding e amanang le bona;
- 2.8 tseba haeba ECDoE e rerile ho fetisa kapa ho sebetsana le tlhahisoleseding ya botho kantle ho Rephaboliki ya Afrka Borwa le baamohedi kapa dihlopha tsa baamohedi ba ka fumantshwang tlhahisoleseding; le ho
- 2.9 tseba hore na ECDoE e na le mehato e nepahetseng ya tshireletso ho nnetefatsa lekunutu, botshepehi le ho fumaneha ha tlhahisoleseding ya botho e lokelang ho sebetswa.

3. PONELOPELE, THOMO LE BOLENG BA LEFAPHA LA THUTO LA KAPA BOTJHABELA

- **Ponelopele**-barutwana bohle ba nehelwe menyetla ya hore ba be le tlhahiso, boikarabelo, mme e be baahi ba hlodisanang ka ho sebedisa metheo ya thuto ya boleng ya motheo e kenyellelang.
- **Thomo**- Ho fihlella ponelopele, re tla sebedisa mananeo a thuto a loketseng mme a tshwanetseng ka ho sebedisa ho ruta le ho ithuta ho nang le boleng. Ho kopanya tshehetso ya setjhaba le ba amehang ka ho nka karolo. Ho theha meetlo ya boikarabelo maamong ohle a Lefapha.

- **Boleng**-Tshebetso e Phahameng, Ho arabela, Ho ikarabella, Ho utlwela, Ho fihlella, Ho lekantsha le botshepehi

4. SEPHEO, MESEBETSI LE SEBOPEHO TSA LEFAPHA LA THUTO LA KAPA BOTJHABELA

- **Maikemisetsi/Taelo**

Ho fa barutwana menyetla ya ho ba baahi ba atlehileng le ba nang le boikarabello ka thuto ya motheo ya boleng bo hodimo ka ho kenya tshebetsong mananeo a loketseng le a nepahetseng ka ho ruta le ho ithuta ha boleng bo hodimo. Ka ho bokella tshehetso ya setjhaba le bankakarolo ho kenya letsoho le ho theha moetlo wa boikarabello maamong ohle a thuto

- **Sebopeliso**

Sebopeliso sa lefapha se na le ntlokgolo e Zwelitsha, Kapa Botjhabela le diofisi tsa ditereke tse mashome e mabedi a metso e meraro (23). Ofisi ka nngwe ya setereke e tlasa taolo ya motsamaisi wa setereke e le hlooho ya tsamaiso ya setereke seo mme o ikarabella ho Superintendent-General e le Ofisiri ya Boikarabello jwalo ka ha ho hlalositse karolong ya 36 ya PFMA.

Dikomiti tse fapaneng: Komiti ya Odithi, Komiti ya ditekanyetso tsa Ditjhelete, Komiti ya Bohato ba boikarabello, Komiti ya Taolo ya Dikotsi, Komiti ya Mehato ya Kgalemo, Komiti ya Potefolio, Komiti ya Boitshwaro, Komiti ya Potefolio.

- **Mesebetsi**

Mesebetsi ya Lefapha e tswa ho ditaello tse fapaneng tsa molao o tsamaiswang ke Lefapha hammoho le ditokomane tsa maano.

Ho latela Molaotheo wa Rephaboliki ya Aforika Borwa (108 wa 1996), jwaloka ha o lokisitse, Lefapha la Thuto le na le boikarabello ba ho fana ka thuto ya motheo ho bathuti bohle ba provense. Sena se kenyelletsa phano ya Thuto le Koetliso ya Batho ba baholo, Thuto le Koetliso ka Kakaretso.

5. DINTLHA TSA KGOKAHANO TSA BOHLOKWA TSA HO FIHLELLA TLHAHISOLEDING YA LEFAPHA LA THUTO LA KAPA BOTJHABELA

Moofisiri wa Tlhahisoleding

Lebitso: DR S NUKU- HLOOHO YA LEFAPHA E TSHWERENG
MOKOBOBO
Mohala: 040 602 7016
Imeili: SNuku@ecdoe.gov.za
Nomoro ya fekese: 040 608 4372

Moofisiri wa Bolaodi ba Dikgwebo:

Lebitso: Mr Cele
Mohala: 040 608 4511
Imeili: Mfanawethu.Cele@ecdoe.gov.za

Dintlha tsa kgokahano tsa kakaretso tsa ho fihlella tlhahisoleding

Imeili: Chantal.mcLean@ecdoe.gov.za

a. Ofisi ya Naha/Ntlokolo

Aterese ya poso: Private Bag X895, PRETORIA, 0001
Aterese ya bodulo: Lefapha la Thuto
Sol Plaatjie House
222 Struben Street, Pretoria Central
PRETORIA, 0001
Mohala: 0800 202 933- Setsi sa mehala
012 357 3000- Taolo ya mehala
Imeili: info@dbe.gov.za
Websaete: webmaster@dbe.gov.za

6. DITLHALOSO LE DIPHEKO TSOHLE TSE TENG MABAPI LE HO NKA BOHATO LE HO HLOLEHA HO NKA BOHATO KE LEFAPHA LA THUTO LA KAPA BOTJHABELA

- a) Ho kopa tlhahisoleseding
- b) Boipiletso ba ka hare,
- c) Mokgwa wa ho tletleba ho Molaodi wa Tlhahisoleseding kapa mokgatlo ofe kapa ofe wa taolo; le/kapa
- d) Mokgwa wa ho ya lekgotleng le nang le matla bakeng sa diphallelo tse loketseng.

7. TATAISO YA HO SEBEDISA PAIA LE KAMOO O KA FUMANANG PHIHLELLO HO YONA

- Molaodi ho latela karolo ya 10(1) ya PAIA, o ntjhafaditse le ho etsa hore ho be le Tataiso e ntlafaditsweng ya mokgwa wa ho sebedisa PAIA (“Tataiso”), ka mokgwa o utlwisisehang habonolo, jwalo ka ha e ka hlokwa ke motho ya lakatsang ho sebedisa tokelo efe kapa efe e hlahositsweng ho PAIA le POPIA.
- Bukana ya tataiso e fumaneha ka buka e nngwe le e nngwe ya molao.
- Bukana ya tataiso e boletsweng ka hodimo e na le tlhaloso ya-
 - i. Diobjekthe tsa PAIA le POPIA;
 - ii. Aterese ya poso le seterata, mohala le nomoro ya fekse, ha e le teng, aterese e elektroniki ya-

Moofisiri wa Tlhahisoleseding wa mokgatlo wa setjhaba, le

Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding e mong le mong wa setjhaba le wa poraefete, ba hlahellang ho ya ka dipehelo tsa karolo 17(1) ya PAIA¹ le karolo 56 ya POPIA²;

- iii. mokgwa le sebopeho sa kopo ya-

¹ Karolo ya 17(1) ya PAIA- Ka sepheo sa PAIA, *lekala le leng le le leng la setjhaba le tlameha ho itshetleha ka molao o laolang khiro ya basebetsi ba lefapha le amehang le ho kgetha lenane la batho jwalo ka batlatsi ba moofisiri wa tlhahisoleseding ba hlokehang ho etsa hore lefapha le fihlillehe kamoo ho ka kgonehang ho bakopi ba direkoto tsa lona.*

² Karolo ya 56(a) ya POPIA- *Lekala le leng le le leng la setjhaba le la poraefete le tshwanela ho etsa ditokiselletso ka mokgwa o hlahositsweng karolong ya 17 ya Phahamiso ya Phihlello ya Molao wa Tlhahisoleseding, ka diphetho tse hlokalang bakeng sa ho kgethwa ha palo e jwalo ya batho, ha ba le teng, e le batlatsi ba moofisiri wa tlhahisoleseding jwalo ka ha ho hlokeha ho etsa mosebetsi le ho nka boikarabello jwalo ka ha ho hlahositswe karolong ya 55(1) ya POPIA.*

phihlello ya rekoto ya mokgatlo wa setjhaba e hlalositsewang karolong ya 11³; le

phihlello ya rekoto ya mokgatlo wa poraefete e hlalositsewang karolong ya 50⁴;

- iv. thuso e fumanehang ho tswa ho Moofisiri wa Tlhahisoleseding wa mokgatlo ho ya ka PAIA le POPIA;
- v. thuso e fumanehang ho tswa ho Molaodi ho ya ka PAIA le POPIA;
- vi. dipheko tsohle tsa molao tse fumanehang mabapi le ho nka bohato kapa ho hloleha ho nka bohato ho ya ka tokelo kapa tshebetso e beuweng kapa e bewang ke PAIA le POPIA, ho kenyelletswa mokgwa wa ho kenya-

boipiletso ba ka hare;

tletlebo ho Molaodi; le

kopo kgotla kgahlano le qeto ka moofisiri wa tlhahisoleseding wa mokgatlo wa setjhaba, qeto ka maipiletso a ka hare kapa qeto ka Molaodi kapa ya hlooho ya mokgatlo wa poraefete;

- vii. dinehelano tsa karolo 14⁵ and 51⁶ tse hlokanang mokgatlo wa setjhaba le mokgatlo wa poraefete ka ho latellana, hore ba kopanye bukana/tsela ya tshebetso, le ho fumaneha ha bukana eo ya tsebetso;

³ Karolo ya 11(1) ya PAIA- Mokopi o tshwanela ho fuwa phihlello ho rekoto ya lefapha la setjhaba haeba a ikamahanya le ditlhoko tse boletsweng ho PAIA tse amanang le kopo ya phihlello ya rekoto; mme phihlello ya rekoto eo ha e a hanelwa ho ya ka mabaka afe akapa afe a hlalositsewang Kgaolong ya 4 ya Karolo ena.

⁴ Karolo ya 50(1) ya PAIA- Mokopi o tshwanela ho fuwa phihlello ho rekoto efe kapa efe ya lefapha haeba-

- a) rekoto eo e a hloka hloka bakeng sa ho sebedisa kapa ho sireletsa tokelo efe kapa efe;
- b) motho eo o ikamahanya le ditlhoko tsa tsamaiso ho PAIA tse amanang le kopo ya phihlello ya rekoto eo; le
- c) phihlello ya rekoto eo ha e a hanelwa ho ya ka mabaka afe kapa afe a ho hana a hlalositsewang Kgaolong ya 4 ya Karolo ena.

⁵ Karolo 14(1) of PAIA- Moofisiri wa Tlhahisoleseding wa mokgatlo wa setjhaba o tshwanela hore bonnyane ka dipuo tse tharo a etse hore bukana ena ya tataiso e nang le tlhahisoleseding e seratswaneng sa 4 se ka hodimo e fumanehe.

⁶ Karolo ya 51(1) ya PAIA- Hlooho ya lekala la poraefete e tshwanela ho etsa hore bukana ena ya tataiso e nang le tlhaloso ya tlhahisoleseding e boletsweng seratswaneng sa 4 se ka hodimo e fumanehe.

- i. dinehelano tsa karolo 15⁷ and 52⁸ tse nehelanang ka boithaopo ba ho phahla mekgahlelo ya direkoto ke mokgatlo wa setjhaba le mokgatlo wa poraefete, ka tatellano;
 - ii. ditsebiso tse ntshuwang ho ya ka dikarolo 22⁹ le 54¹⁰ malebana le ditefiso tse tla lefuwa malebana le dikopo tsa phihlello;
 - iii. melawana e behilweng ho ya ka karolo 92¹¹.
- Setjhaba se ka hlahloba kapa ho etsa dikopi tsa Tataiso ho tswa diofising tsa mekgatlo ya setjhaba kapa ya poraefete, ho kenyelletswa ofisi ya Molaodi, dihoreng tsa mosebetsi. Tataiso e ka boela ya fumaneha-
- iv. Ka kopo ho Moofisiri wa Tlhahisoleseding;
 - v. Ho tswa websaeteng ya Molaodi (<https://www.justice.gov.za/inforeg/>).

8. DIREKOTO TSA TLHALOSO LE TLHOPHISO YA DIREKOTO TSE TSHWERWENG KE ECD_oE

Dihlooho tseo lefapha le tshwereng direkoto tlasa tsona	Mokgahlelo wa direkoto tse tshwerweng tlasa sehlooho ka seng
Rejistri Kakaretso	Rejistr Kakaretso ke mohlokomedi wa direkoto ka kakaretso tse hlahisitsweng le tse amohetsweng ke ECD _o E. Direkoto kaofela tse mabapi le ketso ya melao, ditaba tsa molao, Tsamaiso ya ditjhelete, tekolo ya ka ntle

⁷ Karolo ya 15(1) ya PAIA- Moofisiri wa tlhahisoleseding wa mokgatlo wa setjhaba, o tshwanela ho fana ka mokgwa o behilweng, ditlhaloso tsa mekgahlelo ya direkoto tsa mokgatlo wa setjhaba tse fumanehang ntle le hore motho a etse kopo ya phihlello.

⁸ Karolo ya 52(1) ya PAIA- Hlooho ya lekala la poraefete ka boithaopo, ka mokgwa o behilweng, a ka etsa hore ditlhaloso tsa mekgahlelo ya direkoto tsa lekala la poraefete di fumanene ntle le hore motho a etse kopo ya phihlello

⁹ Karolo ya 22(1) ya PAIA- Moofisiri wa tlhahisoleseding wa mokgatlo wa setjhaba eo kopo ya phihlello e etsuwang ho yena, o tshwanela ho tsebisa mokopi ka tefiso ya kopo e behilweng eo a tshwanelang ho e lefa (haeba e le teng), pele ho tswelwa pele ka ho sebetswa ha kopo.

¹⁰ Karolo ya 54(1) ya PAIA- Hlooho ya lekala la poraefete eo kopo ya phihlello e etsuwang ho yena o tshwanela ho tsebisa mokopi ka tefiso ya phihlello eo a tshwanelang ho e lefa (haeba e le teng), pele ho tswelwa pele ka ho sebetswa ha kopo ya phihlello.

¹¹ Karolo ya 92(1) ya PAIA e fana ka hore –“Letona le ka, tsebisa ho Gazethe, la etsa melawana malebana le-
 (a) morero ofe kapa ofe o hlokehang kapa o dumelletsweng ke Molao ho behwa;
 (b) morero ofe kapa ofe o amanang le ditefiso tse hlahisitsweng karolong ya 22 le 54;
 (c) tsebiso efe kapa efe e hlokwang ke Molao;
 (d) mekgwa e tshwanang e tla sebediswa ke moofisiri wa setjhaba ha ho etswa qeto ya hore ke dife dihlopha tsa direkoto tse tla fumaneha ho latela karolo ya 15; le
 (e) morero ofe kapa ofe wa tsamaiso o hlokahalang ho phethahatsa dipehelo tsa Molao.”

Dihlooho tseo lefapha le tshwereng direkoto tlasa tsona	Mokgahlelo wa direkoto tse tshwerweng tlasa sehlooho ka seng
	le ka hare ya ditjhelete, Ditshebeletso tsa Dikgwebo, Mekgwa Puisano, Ho Ntshetswa pele ha Bo-titjhere, Thekenoloji ya Tlhahisoleseng, Ditshebeletso tsa Tlhahisoleseding, Ditshebeletso tsa Thusetso le Boikarabello ba Setjhaba, ho rera, ho lekola, ho beha leihlo le ho hlahloba.
Bookamedi bo ka sehloohong ba lefapha la Basebetsi	<ul style="list-style-type: none"> - Maano le mekgwa ya tshebetso ya HR; - Mesebetsi e bapaditsweng; - Direkoto tsa basebetsi; - Ho ithuta le ntshetsopele jk.ntshetsopele ya bokgoni le meralo ya kwetliso - Moralo wa tekano mosebetsing le dipalopalo.
Botsamaisi ba molao le Ketsamolao	Direkoto tsa boqosi, Botsamaisi ba semolao
Tsamaiso ya Ditumellano	Ditumellano tsa semolao (Ditumellano tse boemong ba tshebeletso & Memorantamo ya kutlwisisano)
Tlhahlobo, Tekolo le Kharikhulamo	<p>Maano le melaotsamaiso e amanang le Ditlhahlobo le Ditekolo.</p> <p>Tlhahisoleseding ya Mohlahlobuwa Tlhahlobong (Tlhahisoleseding ya mohlahlobuwa ya tla ngola ditlhahlobo tsa NSC le SC)</p> <p>Matshwao a fumanweng ke bahlahlobuwa (matshwao a le jwalo le a lokisitsweng)</p> <p>Direpote tsa ho beha leihlo ditsamaiso tsa dihlahlobo le ditshebetso ka hare ho provense.</p>
EMIS (Mekgwa ya Tsamaiso ya Thuto)	<p>EMIS e fana ka dipalopalo tsa dikolo tsohle tsa Afrika Borwa, datha e sa tshekwang le e lokisitsweng ka bobedi ho tse latelang:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tshebetso ya barutwana, thutong ka nngwe, moithuti ka mong • Manane a barutwana, sekolo ka seng, setereke ka seng • Ho pasa ha barutwana, sehlopheng ka seng, sekolong ka seng

Dihlooho tseo lefapha le tshwereng direkoto tlasa tsona	Mokgahlelo wa direkoto tse tshwerweng tlasa sehlooho ka seng
	<ul style="list-style-type: none"> • Ngodiso ya barutwana, ka sekolo, ka kereiti (ho kenyelletswa bong, boahi, puo & sehlopha sa baahi.
Meaho	<p>Dimemorandamo tse saennweng ke ECDoE le baemedi ba fapaneng ba ho kenya tshebetsong Maano a ho kopanya dikolo le ho hlopha botjha Melawana le Maemo a amanang le meaho ya sekolo le meaho ya bodulo.</p>

9. MEKGAHLELO YA DIREKOTO TSA LEFAPHA LA THUTO LA KAPA BOTJHABELA E FUMANEHANG WEBSAETENG YA ECDoE

- Dipampiri tsa Tlhahlobo (tsa dilemo tse fetileng)
- Disebediswa tsa kwetliso
- Molao
- Diphatlalatso tsa ditaba
- Dingodilweng
- Ditaba tsa dipatlitsiso
- Dipuo
- Moralo wa Leano wa ECDoE
- Meralo ya Tshebetso ya Selemo
- Direpote tsa selemo
- Disekhula
- Direpote tsa tlhahlobo
- Diforomo
- Ditlaleho tse akaretsang
- Ditlaleho tsa kotara
- Diforomo tsa sekolo
- Ditlaleho tsa sekolo
- Ditataiso tsa ho ithuta
- Kwetliso ya matitjhere
- Ditokomame tsa tsamaiso ya sekolo

10. MOKGWA WA HO ETSA KOPO LE DITEFISO TSE LEFUWANG

- Ho fumana rekoto (tlhahisoleseding)
 - Mokopi o tshwanela ho sebedisa foromo ya A e ho Gazette ya Mmuso [Tsebiso ya Mmuso R187 ya 15 Hlakola 2002].
 - Kopo e tshwanela ho bontsha hantle hore ke ya kopi ya rekoto kapa o tshwanela ho itlela ho tla sheba direkoto ofising ya ECDoE.
 - Karabo ya kopo e tshwanela ho etswa ka mokgwa oo kopo e entsweng ka ona, ntle le haeba ho etsa jwalo ho tla senya rekoto ya ECDoE kapa ho kenella tokelong ya ho etsa kopi ya rekoto eo. Tefiso e tshwanela ho balwa ho ya ka seo mokopi a se fumantshwang.
 - Haeba kopo e etswa ke motho wa boraro, kopo e jwalo e tshwanela ho bontsha mme e tshwanela ho matlafatswa ke Ramolao bakeng sa mokopi.
 - Direkoto di ka kotjwa ka molomo, kapa ka ho ngola, ka ho ya ka kopo.
 - Dikopo di lokela ho kenngwa ho HOD e tshwereng mokobobo ho SNuku@ecdoe.gov.za kapa ho Sandra Naidoo, Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding, ho SNaidoo@ecdoe.gov.za

- Ditefiso bakeng sa kopo
 - Ho na le mofuta e mmedi ya ditefiso tse lefuwang, tefiso ya kopo le tefiso ya phihlello.
 - Haeba mokopi a etsa kopo ya tlhahisoleseding ya hae, ha ho tefiso empa haeba kopo ke ya mofuta o mong, ho na le tefiso e tla leshwa.
 - Moofisiri wa tlhahisoleseding kapa DIO o tshwanela ho tsebisa mokopi ka ditefiso tse leshwang mme a ka mo tsebisa le pele ho sebetsanwa le kopo.
 - Tefiso ya kopo e lefuwang ho ECDoE ke R35-00, ho mokopi a sa kgotsofala ke ditefiso tseo a ka ipiletsa ho ECDoE, kapa kopo ho lekgotla kgahlano le tefo ya tefiso e behilweng.
 - Hang ha qeto e nkuwe ke IO le DIO, mokopi o tla tsebiswa ka qeto eo ka mokgwa oo a o kgethileng bakeng sa ho tsebiswa.
 - Haeba kopo e tshwanela ho lefella tefiso e nngwe – tefiso ya phihlello e tshwanela ho lefuwa bakeng sa ho tsoma le ho hlophisa tlhahisoleseding.
 - Lethathamo la ditefiso tse behilweng le homeleditswe Tataisong ena e le Sehlomathiso”A”

11. HO KENYELLE TSA SETJHABA HO THEHWENG HA MAANO KAPA HO SEBEDISWA HA MATLA KAPA TSHEBETSO YA MESEBETSI KE ECDoE

Melao e fapaneng ya Thuto e bolela hore mekgwa ya dipuisano e tlameha ho etswa le batho kapa mekgatlo e tsebahalang. Tsebisano e jwalo ya bonkakarolo e gazethuwe ke ECDoE bakeng sa dikarabo tsa bankakarolo ba fapaneng le setjhaba.

12. HO SEBETSWA HA TLHAHISOLESERING YA MOTHO

Kgaolo ya 3 ya Molao wa POPI e fana ka bonnyane ba Maemo a Tshebetso e Semolao ya Tlhahisolesering ya motho ke ba ikarabellang. Ho ke se kgelohuwe maemong ana ntle le haeba ho ka ba le mekgelo e itseng jwalo ka ha ho hlalositse Molaong wa POPI.

Ba ikarabellang ba tshwanela ho nnetefatsa hore diphelelo jwalo ka ha di hlalositse Kgaolong ya 3 ya Molao wa POPI le mehato yohle e fanang ka tshebetso ho maemo a jwalo di a latelwa nakong ya qeto ya morero le mekgwa ya ho sebetsa le nakong ya tshebetso.

ECDoE ka dinako tsohle e tla ikamahanya le karolo ya 5 ya POPIA ho nnetefatsa hore Tlhahisolesering ya motho ka motho eo ditaba di leng ka yena:-

- (a) E sebetswa ka molao, ka toka, le ka ponaletso
- (b) E sebetswa feela ka mabaka ao e bokelletsweng ka ona
- (c) E ke ke ya sebetswa morero oo o seng wa mantlha ntle haeba tshebetso eo e dumellana le morero wa pele
- (d) E lekane, e bohlokwa, mme ha e fetelletse molemong wa merero eo e bokelletsweng ka yona.
- (e) E nepahetse ebile e bolokwa e le maemong
- (f) E sebetswa ho latela melawana ya botshepehi le lekunutu, sena se kenyelletsa mehato ya batho le ya mokgatlo ho nnetefatsa hore Tlhahisolesering ya motho ka mokgwa wa sebopeho kapa elektroniki e ipapisitse le boemo bo nepahetseng ba tshireletso ha e bolokwa, e sebediswa le ho phatlalatswa ke ECDoE molemong wa ho sireletsa kgahlano le phihlollo le ho nkuwa ke batho ba sa dumellwang le ho lahleha ka kotsi, timetso kapa tshenyo.
- (g) E sebetswa ho ya ka ditokelo tsa monga ditaba.

Morero wa tshebetso

Tlhahisolesering ka motho e ka sebetswa feela ka sepheo se itseng.

ECDoE e sebedisitse Tlhahisolesering ya botho e tlhokomelong ya yona ka ditsela tse latelang:

- Tsamaiso ya basebetsi
- Ho boloka direkoto tsa matijhere le barutwana
- Ho boloka bafani le bafani ba ditshebeletso
- Direkoto tsa ba amehang ba ECDoE
- Kamahano le Lekgetho

Tlhaloso ya mekgahlelo ya Beng ba Ditaba le ya tlhahisoleseding kapa mekgahlelo ya tlhahisoleseding e amanang le bona

Mekgahlelo ya beng ba ditaba	Tlhahisoleseding e ka Sebetswang
Motho ya phelang	Mabitso le fane, dintlha tsa kgokahano (dinomoro tsa kgokahano) nomoro ya fekse, aterese ya imeil); aterese ya bodulo, ya poso kapa ya kgwebo; Boitsebiso bo ikgathang/nomoro ya boitsebiso le ngollano ya lekunutu
Motho wa Molao	Mabitso a batho bao ho ka hokahanwang le bona; Mokgatlo wa molao; aterese ya bodulo le ya poso; dintlha tsa kgokahano (dinomoro tsa kgokahano) nomoro ya fekse, aterese ya imeili); nomoro ya boingodiso; tsa ditjhelete, kgwebo, tsa mahlale kapa tlhahisoleseding ya thekniki le diphiri tsa kgwebo
Basebetsi	Bong, boimana; maemo a lenyalo; Morabe; dilemo, puo, tlhahisoleseding ka thuto (mangolo a thuto); tlhahisoleseding ka tjhelete; histori ya mosebetsi; Nomoro ya Boitsebiso; aterese ya bodulo le ya poso; dintlha tsa kgokahano (dinomoro tsa kgokahano, nomoro ya fekese, aterese ya emeili); boitshwaro ba bonokwane; boiketlo le beng ka bona (ditho tsa lelapa) morabe, tsa bongaka, bong, botjhaba, morabe le tshimoloho ya setjhaba, bong, dilemo, bophelo bo bottle ba mmele kapa kelello, boiketlo, bokowa, bodumedi, letswalo, tumelo, setso, puo, dintlha tsa biometriki tsa motho

Baamohedi kapa mekgahlelo ya baamohedi ba ka fumantshwang tlhahisoleseding ya motho

Mekgahlelo ya Tlhahisoleseding	Baamohedi kapa mekgahlelo ya baamohedi
Nomoro ya boitsebiso, mabitso bakeng sa tekolo ya botlokotsebe	Ditshebeletso tsa Sepolesa tsa Afrika Borwa
Mangolo a thuto, bakeng sa ho nnetefatswa ha mangolo a thuto	Bolaodi ba Mangolo a Thuto ba Afrika Borwa

Mekgahlelo ya Tlhahisoleseding	Baamohedi kapa mekgahlelo ya baamohedi
Histori ya Mokitlane le tefo, bakeng sa dintlha tsa mokitlane	Ditsi tsa Mokitlane

Phatlalatso ya Tlhahisoleseding ka Motho

ECDoE e ka phatlalatsa Tlhahisoleseding ka motho Mafapheng a mang a provense kapa a Naha. ECDoE e ka boela ya phatlalatsa Tlhahisoleseding ka motho moo ho nang le tokelo ya phatlalatso ho ya ka molao o sebetsang, molao, kapa moo ho ka nkwang ho hloka hloka molemong wa ho sireletsa ditokelo tsa ECDoE.

13. DITOKELO TSA MONGA DITABA

Tokelo ya ho fumana tlhahisoleseding ya hao (Karolo ya 23 ya POPIA)

ECDoE e dumela hore monga ditaba o na le tokelo ya ho fumana hore na tlhahisoleseding e tshwerweng ke ECDoE e amana le yena ho kenyelletswa tokelo ya ho kopa dintlha tse jwalo.

Tokelo ya ho lokisa kapa ho hlakola Tlhahisoleseding ka motho (karolo ya 24 ya POPIA)

Monga ditaba o na le tokelo ya ho kopa, moo ho hlokehang hore tlhahisoleseding ya hae e lokiswe kapa e tingwe moo ECDoE e seng e sa dumellwa ho boloka tlhahisoleseding e jwalo.

Tokelo ya ho hanyetsa tshebetso ya Tlhahisoleseding ka motho

Monga ditaba o na le tokelo ka mabaka a utlwahalang ho hanyetsa ho sebetswa ha tlhahisoleseding ya hae. Maamong ana, ECDoE e tla ela hloko kopo le ditlhoko tsa POPIA.

Tokelo ya ho hanyetsa Thekiso ka kotloloho

Monga ditaba o na le tokelo ya ho sebetsa tlhahisoleseding bakeng sa mekgwa ya kgwebo e tobileng ka mekgwa ya puisano ya elektroniki e sa kotjwang.

Tokelo ya ho tsebiswa (Karolo ya 18 le 22 ya POPIA)

Monga ditaba o na le tokelo ya ho tsebiswa hore tlhahisoleseding ya hae e se e bokelletswa ke ECDoE. Monga ditaba o boetse o na le tokelo ya ho tsebiswa ka maemo afe kapa afe moo ECDoE e nang le mabaka a utlwahalang a ho kgolwa hore tlhahisoleseding ya monga ditaba e fihlelletswa ke motho ya se nang tumello.

14. HO FUMANEHA HA BUKANA YA TATAISO

Bukana ena e fumaneha ka dipuo tse tharo tse latelang tsa molao-

- Sekgowa;
- SeAforikanse
- SeXhosa

Kopi ya Bukana ena kapa mofuta wa yona o ntjhafaditsweng o fumaneha hape ka tsela e latelang-

- ho www.ecdoe.gov.za, haeba e teng, ya mokgatlo wa setjhaba;
- ntlokgolo ya lefapha hore setjhaba se e hlahlobe ka nako ya dihora tsa mosebetsi;
- ho motho ofe kapa ofe ka kopo le ka mora ho lefa tefiso e lekaneng e behilweng; le
- ho Molaodi wa Tlhahisoleseding ka kopo.
- Tefiso ya kopi ya bukana, jwalo ka ha ho hlalositse sehlophisong sa B sa Melawana, e tla lefuwa ka fotokopi ka nngwe ya boholo ba A4 e entsweng.

15. HO NTJHAFATSWA HA BUKANA YA TATAISO

LEFAPHA LA THUTO LA KAPA BOTJHABELA ha ho hlokeha le tla ntjhafatsa bukana ena ya tataiso mme Bukana e jwalo e tla phatlalatswa selemo le selemo.

E hlahisitswe ke

DR S NUKU
HLOOHO YA LEFAPHA E TSHWERENG MOKOBOBO

SEHLOMATHISO SA A

Ditefiso tse behilweng

Ditefiso tsena di hlalositse Karolong ya 11 ya Sehlomathiso sa A ho melawana e Mabapi le Phahamiso ya

Phihlello ya Tlhahisoleseding (e phatlaladitsweng tlasa GN R187 in GG 23119 ya 15 Hlakola 2002).

1. **Tefiso ya kopi ya bukana ya** tataiso jwalo ka ha ho hlalositse ho molawana 5(c) ke R0,60 bakeng sa fotokopi e nngwe le e nngwe ya leqephe la boholo ba A4 kapa karolwana.
2. Karolo ya 15(3) ya Molao e bolela hore: "Tefiso e le nngwe e lefuwang (ha e le teng) bakeng sa phihlello ho rekotoke tefiso e behilweng sa ho etsa kopi." tefiso e behilweng ya ho etsa kopi." Ditefiso tsena tsa ho etsa dikopi di ka mokgwa o latelang:
 - (a) Bakeng sa fotokopi e nngwe le e nngwe ya A4 kapa karolwana: R0,60
 - (b) Bakeng sa kopi e nngwe le e nngwe e printilweng ya A4 kapa karolwana e tswang khompuheng kapa elektroniki kapa mokgwa o balwang ke motjhini: R0,40
 - (c) Bakeng sa kopi ka mokgwa o balwang ke khompiyutha—
 - (i) stiffer disc R5,00
 - (ii) compact disc R40,00
 - (d) (i) Bakeng sa mongolo wa ditshwantsho R22,00
 - (ii) Bakeng sa kopi ya ditshwantsho R60,00
 - (e) (i) bakeng kgatiso ya rekoto ya modumo, ya leqephe la A4 kapa karolwana R12,00
 - (ii) Bakeng sa kopi ya rekoto ya modumo R17,00
3. **Tefiso ya kopo** e leshwang ke mokopi e mong le e mong ntle le motho ya ikopang e molawaneng wa 7(2) is R35,00
4. Ditefiso tsa phihlello e leshwang ke mokopi ho molawana wa 7(3) di ka mokgwa o latelang:
 - (1) (a) Bakeng sa fotokopi e nngwe le e nngwe ya A4 kapa karolwana: R0,60
 - (b) Bakeng sa kopi e nngwe le e nngwe e printilweng ya A4 kapa karolwana e tswang khompuheng kapa R0,40
 - (c) Bakeng sa kopi ka mokgwa o balwang ke khompiyutha —
 - (i) stiffer disc R5,00
 - (ii) compact disc R40,00
 - (d) (i) Bakeng sa kgatiso ya ditshwantsho tse bonwang tsa leqephe la A4 kapa karolwana R22,00
 - (ii) Bakeng sa kopi ya ditshwantsho R60,00
 - (e) (i) bakeng sa kgatiso ya rekoto ya modumo, ya leqephe la A4 kapa karolwana R12,00
 - (ii) Bakeng sa kopi ya rekoto ya modumo R17,00
 - (f) Ho batla le ho lokisa rekoto hore e phatlalatswe, R15,00 hora ka nngwe kapa karolwana ya hora, ho sa balwa hora ya pele, e hlokahalang ka mokgwa o utlwahalang bakeng sa ho batla le ho lokisetsa ho jwalo.
- (2) Bakeng sa merero ya karolo ya 22(2) ya Molao, tse latelang di a sebetsa:
 - (a) Dihora tse tshelletseng e le dihora tse lokelang ho fetiswa pele ho leshwa tjhelete ya peheletso; le
 - (b) karolo ya boraro ya tefiso e leshwa e le peheletso ke mokopi.
- (3) Tjhelete ya poso e lefuwa ha kopi ya rekoto e tshwanela ho poswa